

Prövning av barnets bästa

Framtida organisation för årskurs 4-6 på Fåker skola

Inledning

En barnkonsekvensanalys ska förutspå den påverkan en viss handling eller ett visst beslut kan få för barn och deras åtnjutande av sina rättigheter. Den utgår från artikel 3.1 i barnkonventionen: ”Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas det som bedöms vara barnets bästa”.

Prövningen gäller det enskilda barnet, barn som grupp och gruppen barn. I beslutet och prioriteringen ska barns intressen och rättigheter väga tungt. Om barnens intressen inte kan gå först ska kompenserande åtgärder övervägas på kort och på lång sikt. Processen ska vara transparent och dokumenteras. Barnens synpunkter på den fråga som ska prövas ska vara vägledande för prioriteringen. Barnets rätt att uttrycka sin åsikt bidrar med barnets perspektiv.

Var är en barnkonsekvensanalys?

Barnkonsekvensanalys är ett verktyg för att omsätta barnkonventionen i handling och synliggöra barnets bästa.

Syfte med barnkonsekvensanalys

Att ge beslutsfattare ett systematiskt sätt att arbeta som försäkrar att barnperspektivet finns med i analysen och besluten. På det sättet förbättras då barns och ungas levnadsvillkor. Barn är en särskilt sårbar grupp med begränsade möjligheter att vara en del av den demokratiska processen. Därför är det särskilt viktigt att analysera konsekvenserna av beslut som rör barn.

Så arbetar vi med barnkonventionen i Östersunds kommun

Östersunds kommun arbetar sedan länge med barnkonventionen då den är transformerad i annan lagstiftning, exempelvis om barns inflytande och deltagande i skollagen och barnets bästa hos socialtjänsten.

Barnkonventionen är lag och Östersunds kommun behöver följa upp i vilken utsträckning Östersunds kommun uppfyller lagen. Detta gör kommunen bland annat genom lagefterlevnadskontrollfrågor i Stratsys. Detta möjliggör också att vi får en kommungemensam bild över vilka områden vi behöver konsolidera och våra utvecklingsområden.

Barnkonsekvensanalys

Beskrivning av ärendet

Den 26 mars 2026 ska Barn- och utbildningsnämnden fatta beslut om permanent framtida lösning för Fåker 4-6.

Bakgrund

Det har under en längre tid varit svårt att rekrytera lärare till Fåker skola och årskurserna 4–6. Redan vid höstterminens start 2025, signalerade rektor om svårigheten att hitta lärare, efter att i fem omgångar försökt rekrytera. Efter att ha lyckats rekrytera en lärare uppstod under höstterminen ändå en akut situation med lärarbrist.

I samband med detta undersökte Barn- och utbildningsförvaltningen möjligheten till omplacering av lärare inom kommunen, men det visade sig inte vara en möjlig lösning. På Kastalskolan fanns kapacitet att ta emot samtliga 22 elever genom att sätta samman nya klasser. Därför fattade Barn- och utbildningsnämndens ordförande, på delegation, beslut om att undervisningen för elever i årskurs 4–6 från Fåker skola skulle förläggas till Kastalskolan resterande del av höstterminen.

Åtgärder vidtogs för att övergången till Kastalskolan skulle göras så trygg och bra som möjligt för alla elever både vad gällde undervisningen och praktikaliteter som skolskjuts, skolkök och fritidshem. Vårdnadshavare och elever på de båda skolorna informerades om åtgärden under torsdagen den 13 november, och eleverna från årskurs 4–6 på Fåker började på Kastalskolan måndagen den 17 november 2025.

Tisdagen den 18 november 2025 träffade ledamöter från Barn- och utbildningsnämnden, tillsammans med förvaltningschef och rektorer från Kastalskolan och Fåker skola, vårdnadshavare till elever i årskurs 4–6 på Fåker skola. Vårdnadshavare gavs möjlighet att återge hur de såg på beslutet att flytta eleverna till Kastalskolan.

Många vårdnadshavare var glada och tacksamma över att kommunen agerat fort och handlingskraftigt, och uttryckte att eleverna känt sig väl mottagna på Kastalskolan. En annan vårdnadshavare lyfte att dennes barn blivit mycket orolig och ledsen över flytten. Trots att flera vårdnadshavare uttryckte att de gärna ser en skola i Fåker så är det viktigaste att deras barn garanteras en undervisning och skolgång av hög kvalitet. Önskemål framfördes om att nuvarande lösning för årskurs 4–6 fortsätter under vårterminen 2026.

För att säkerställa en stabil och bra lösning samt garantera elevernas rätt till utbildning enligt skollagen beslutade Barn- och utbildningsnämnden under sitt sammanträde den 26 november 2025 att Fåker skola inte skulle bedriva verksamhet i årskurs 4–6 under vårterminen 2026, och att berörda elever under samma period fortsatt anvisas till Kastalskolan. Anvisningen innebar att eleverna skrevs in på Kastalskolan och blev en del av samma klass och organisation som övriga elever

på Kastalskolan. Beslutet innebar också att alla elever erbjuds skolskjuts till och från Kastalskolan.

I samband med beslutet gavs Barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att utreda samt ta fram nytt förslag gällande framtida organisation för årskurs 4-6 på Fåker skola.

Barnkonventionen

Barnkonventionen listar barns rättigheter inom olika områden och innehåller 54 bestämmelser (artiklar). Av dessa räknas fyra artiklar som grundprinciper. Det betyder att de är vägledande och sammanfattar helheten i barnkonventionen. Barnkonventionens fyra grundläggande principer (artikel 2, 3, 6, 12) berörs.

Artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras

Artikel 3: Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas det som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling

Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Barnets perspektiv

Enligt artikel 12 har barn rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Barn- och utbildningsförvaltningen har tillsammans med personal på Fåker skola och Kastalskolan inhämtat elevernas tankar och synpunkter kring sin skolgång.

Elever i årskurs 1-2 på Fåker

Eleverna fick först svara på frågor hur de trivs på Fåker skola idag. De flesta av eleverna uttrycker att de vill fortsätta gå på Fåker skola. De beskriver att det som känns bra är att de har sina kompisar där, att de känner varandra väl och att miljön upplevs som trygg. De uppskattar också närheten till skolan och att de redan känner till lokalerna och rutinerna. Några lyfter dessutom fram att det kan vara skönt att slippa gå i samma skola som sina syskon.

När de pratar om att byta skola till Kastalskolan framkommer främst sådant som känns negativt. Åsikter som lyfts är att det skulle innebära en ny skola längre bort, nya klasskamrater och till en början en mer osäker och otrygg situation.

Samtidigt finns det elever som kan tänka sig att börja på Kastalskolan i årskurs fyra, framför allt de som har syskon där. De ser fördelar i att skolan är större och att man får möjlighet att träffa gamla kompisar som redan går där. Någon nämner även att Kastalskolan har ett stort och fint bibliotek. Några elever lyfter även att

språkbruket på Fåker ibland inte är det bästa då det förekommer en del svordomar, vilket de ser som en nackdel med att stanna kvar.

Elever i årskurs 3 på Fåker skola

När eleverna pratar om hur det skulle vara att börja på Kastalskolan i fyran lyfter många fram sådant de tycker verkar positivt. De tycker att skolan är större och att det finns mer att göra, både på rasterna och i själva skolmiljön. Flera nämner att de tror att de skulle få fler kompisar, samt även möjlighet till att träffa gamla kompisar som redan går där.

De gillar att det finns fler aktiviteter välja på, och att skolan har en större idrottshall och tillgång till en fritidsgård.

De nackdelar som kommer upp handlar mest om att Kastalskolan ligger längre bort, längre skoldagar, och att börja i en ny och större miljö. Det finns också elever som säger att de inte tycker att det finns några nackdelar alls.

Elever i tidigare årskurs 4-6 på Fåker skola, men som nu går på Kastalskolan

Eleverna beskriver flera saker som de tycker är bra med sin nuvarande skolgång på Kastalskolan. Flera nämner att de lär sig mycket, ibland även mer än på Fåker, och att lektionerna är bra och leds av duktiga och hjälpsamma lärare.

De uppskattar också att det finns fler kompisar, både i den egna klassen och i andra årskurser, vilket gör att skoldagarna blir roligare. Flera lyfter fram att det finns mycket att göra på rasterna, till exempel att spela king.

En del tycker att det är lugnare och bättre arbetsro i klassrummet, även om det inte alltid är helt lugnt. Några nämner att de tycker skolmaten är bättre.

19 av 21 elever uppger att de önskar gå kvar på Kastalskolan.

Vårdnadshavares perspektiv

Vårdnadshavare till aktuella elever har via en enkät haft möjlighet att uttrycka sina tankar och synpunkter kring deras barns nuvarande skolgång samt eventuella tankar framåt.

Perspektiv från vårdnadshavare till elever i nuvarande årskurs 1 och 2 på Fåker

Det är en stor variation i svaren från vårdnadshavare till elever i nuvarande årskurs 1 och 2 på Fåker. En del vårdnadshavare uttrycker att deras barn är nöjda och känner sig trygga, medan andra upplever att det förekommer konflikter och bristande studiero, särskilt i vissa årskurser och under raster eller på fritids.

Flera vårdnadshavare lyfter goda relationer med pedagoger och kamrater har stor betydelse och är avgörande för trivseln.

Några vårdnadshavare uttrycker en önskan om fler resurser och ökad lärarkompetens. Det finns oro över att undervisningen inte alltid håller tillräckligt hög kvalitet och att vissa barn hamnar efter kunskapsmässigt.

När det gäller hur de ser på sina barns framtida skolgång uppger flera vårdnadshavare att de önskar att deras barn går kvar i Fåker av trygghetsskäl och det mindre sammanhanget, medan några andra uttrycker önskemål om att byta skola.

Åsikterna gällande framtida lösning för årskurs 4–6 går isär, en del önskar att årskurs 4–6 fortsatt ska finnas på Fåker skola då de är för en fungerande byskola, medan andra tycker att det är bättre att undervisningen sker i större skolor med bättre resurser och högre kompetens.

Några vårdnadshavare framför synpunkter om att man bör undvika blandade årskurser, men att det viktigaste framförallt är att säkerställa att undervisningen håller samma standard som i större skolor.

Många framhåller vikten av ett långsiktigt och stabilt beslut som gynnar barnens trygghet och utveckling.

Perspektiv från vårdnadshavare till elever i nuvarande årskurs 3 på Fåker skola

En majoritet av vårdnadshavarna uttrycker en stark oro och missnöje med både nuvarande arbetsmiljö och undervisningen vid Fåker skola.

Flera vårdnadshavare uppger att det just nu är mycket konflikter, vilket leder till bristande trygghet bland eleverna. Många vårdnadshavare anser att det saknas ordning och struktur.

Utifrån det inkomna underlaget framgår det också ett tydligt missnöje gällande undervisningen. En del vårdnadshavare upplever att ordinarie personal ofta är borta och att planerade lektioner då ersätts med filmvisning istället för ordentliga genomgångar kring vad eleverna faktiskt behöver träna på. Det finns en stor oro gällande deras barns kunskapsutveckling, men också att de upplever informationen från skola till hem som bristfällig.

Flera vårdnadshavare uttrycker en önskan om en permanent lösning där årskurs 4–6 flyttas till Kastalskolan, och att Fåker skola endast innefattar årskurserna F-3. Några vårdnadshavare understryker dock att det viktigaste är att barnen ges en bra och kvalitativ undervisning.

Sammanfattningsvis framgår det tydligt att vårdnadshavare till elever i nuvarande årskurs 3 upplever att den aktuella skolsituationen inte är tillfredsställande, och att de flesta hoppas på beslut om flytt till Kastalskolan.

Perspektiv från vårdnadshavare till elever som i starten av höstterminen 2025 gick i årskurs 4–6 på Fåker skola

En stor majoritet av vårdnadshavarna upplever att deras barn trivs mycket bra på Kastalskolan. Flera vårdnadshavare upplever också en stor kunskapsutveckling hos sina barn sedan bytet, och att det framförallt är kopplat till undervisningens kvalitet samt personalens bemötande. Andra fördelar som en del vårdnadshavare nämner med Kastalskolan är bättre möjligheter för barnen att hitta nya vänner, samt även tillgång till fler aktiviteter, exempelvis fritidsgården.

Ett fåtal vårdnadshavare uttrycker en oro kring det sociala, och framför önskemål om ett mindre sammanhang för sina barn och att kunna återvända till Fåker.

Sammanfattningsvis framgår det tydligt att majoriteten av vårdnadshavare har en stark önskan om att deras barn ska få stanna på Kastalskolan, och därmed undvika ytterligare omflyttningar för eleverna.

Verksamhetens perspektiv

Inför arbetet med prövning av barnets bästa har verksamheterna Fåker skola och Kastalskolan delgett sina respektive perspektiv utifrån tidigare beslut om att elever från Fåker 4-6 skulle anvisas till Kastalskolan.

Fåker skola

Rektor uppger att mycket av återkopplingen kring flytten varit positiv, och att flera elever i årskurs 3 uttrycker en förväntan inför att börja på Kastalskolan.

De utmaningar som beslutet medför för Fåker är framförallt kopplat fritidshemmets bemanning och ekonomi. För att kunna öppna och stänga verksamheten krävs ungefär samma personalstyrka som tidigare, vilket innebär att kostnaderna inte har minskat i takt med elevantalet. För att göra tjänsterna attraktiva behöver personal ofta erbjudas heltid, men eftersom arbetet under skoltid endast omfattar en mindre del av tjänsten blir det svårt att få ihop en hållbar ekonomisk lösning.

Kastalskolan

Rektorerna på Kastalskolan gör den samlade bedömningen att flytten av årskurserna 4–6 från Fåker skola till Kastal har haft tydligt positiva effekter för verksamheten.

Den genomförda omorganisationen i form av nya klassammansättningar har lett till mer ändamålsenliga elevgrupper. Eleverna har fått tillgång till behöriga och ämneskompetenta lärare. De har även fått tillgång till bättre lärmiljöer, exempelvis lokaler som är anpassade för praktiskt-estetiska ämnen, NO-salar och idrottssalar. Det har stärkt undervisningens kvalitet och bidragit till ökad likvärdighet.

För organisationen har flytten inneburit en stabilare bemanningssituation där frånvaro kan täckas utan att undervisningen ställs in eller försämras. Flytten har

även inneburit en effektivare resursanvändning, då grupper och stödsatser kan organiseras mer hållbart.

Eleverna har i och med flytten även fått tillgång till ett större socialt sammanhang, vilket gynnar både trivsel, studiero och den sociala utvecklingen.

Mot bakgrund av de positiva effekterna bedömer rektorerna att ett permanent beslut om att flytta Fåker 4–6 till Kastal skapar trygghet och förutsägbarhet för elever, vårdnadshavare och personal. De möjliggör även strategisk planering av bemanning, lokaler, elevhälsa och undervisning. Beslutet skulle även innebära att likvärdigheten stärks genom att alla elever garanteras tillgång till ämnesbehöriga lärare och goda lärmiljöer.

Ekonomiskt perspektiv

För Kastalskolans del har beslutet om att anvisa Fåker 4–6 till Kastal på kort sikt inneburit sämre delningstal i aktuella årskurser, i och med att de behövt sätta samman nya klasser med sämre delningstal än tidigare som varit kostnadsdrivande.

Relevant forskning

En studie av Jonas Larsson Taghizadeh vid Uppsala universitet analyserade 477 kommunala högstadieskolor som tog emot elever från nedlagda skolor mellan 2000 och 2012.

Den visar att positiva kamratrelationer fungerar som en skyddsfaktor vid skolövergångar, särskilt för elever i sårbara grupper. Studien pekar på att stöd under en längre tidsperiod är nödvändigt för dessa elever, och att relationer med kamrater och vuxna i skolan kan bidra till ökad självkänsla och motivation. Studien visade också att elever som flyttades till andra skolor påverkades inte nämnvärt i sina betyg eller nationella provresultat.

I Danmark har man kommit fram till liknande resultat i sin forskning. Forskningen från både Sverige och Danmark indikerar att skolnedläggningar av ekonomiska eller organisatoriska skäl inte automatiskt leder till förbättrade studieresultat eller ökad integration. Effekterna varierar beroende på hur övergången hanteras, tillgången till stödstrukturer och elevernas socioekonomiska bakgrund.

För att minimera negativa konsekvenser rekommenderar forskningen att planeringen är noggrann. Att övergången är välplanerad med fokus på elevernas behov. Ytterligare en slutsats är att det tillhandahålls resurser för att stödja både elever och lärare under övergången, samt att man arbetar aktivt för att främja inkludering och positiva kamratrelationer i de nya skolmiljöerna.

Eventuella konsekvenser av olika beslut

Bedömning av barnets bästa enligt artikel 3 och barnets rätt till delaktighet och inflytande enligt artikel 12 är intimt förknippade och förutsätter varandra. Artikel 3 i barnkonventionen ställer också krav på att beslutsprocesser som rör barn

innefattar en utvärdering av de eventuella positiva eller negativa konsekvenserna för barnet eller barnen som blir följderna av beslutet.

Konsekvenser av att anvisa årskurs 4–6 till Fåker skola

Ett framtida beslut som innebär att elever i årskurs 4–6 framöver återigen ska anvisas till Fåker skola, medför att de elever vars vårdnadshavare väljer att låta eleverna gå kvar på Kastalskolan med automatik inte längre ha rätt till skolskjuts.

Ett sådant beslut skulle också innebära att samma elevgrupp för andra gången på kort tid behöver lämna sitt nuvarande sammanhang. Detta kan i sin tur medföra ytterligare konsekvenser, exempelvis att eleverna får nya lärare och behöver bygga upp nya relationer

Beslutet skulle också återigen kunna innebära en liknande situation som Fåker skola stod inför starten av höstterminen 2025, dvs nya utmaningar med att säkra kompetens. I dagsläget saknar Fåker skola lärare som kan ansvara för undervisningen i årskurs 4–6.

En ytterligare konsekvens av beslutet skulle också vara ett beslut som går mot majoriteten av vårdnadshavares önskemål, och som i sin tur skulle kunna leda till ett ökat missnöje.

Konsekvenser av att anvisa årskurs 4–6 till Kastalskolan

Ett framtida beslut att även fortsättningsvis anvisa elever i årskurs 4–6 från Fåker till Kastalskolan skulle skapa större kontinuitet i skolgången för de elever som under hösten redan har flyttats dit, samt säkerställa elevernas rätt till undervisning av god kvalitet och tillgång till behöriga lärare.

Beslutet skulle även innebära att de elever som avslutar årskurs 3 vid Fåker skola anvisas till Kastalskolan, fram till dess att den nya skolan i Tandsbyn står klar (beräknas stå klar inför starten av höstterminen 2029).

Analys och bedömning av barnets bästa

Principen om barnets bästa är grundläggande och övriga artiklar i barnkonventionen ska läsas i ljuset av den principen. Barnets bästa är enligt SOU 2020:63 ett dynamiskt koncept, som kräver att man gör en bedömning anpassad till det specifika sammanhanget.

I en bedömning ska hänsyn tas till alla de rättigheter som ett barn har enligt Barnkonventionen, och som är relevanta i sammanhanget. Aktuella artiklar är 2, 3, 6 och 12. Andra relevanta styrdokument är i detta fall Skollagen (2010:800) som reglerar skolans uppdrag, kvalitet och rätt till utbildning.

Bedömningen görs utifrån barnets bästa i grupp, på den aktuella skolan, och barnets bästa i Östersunds kommuns samtliga skolor.

Slutsats – bedömning av barnets bästa inför beslut

Utifrån det aktuella underlaget anser Barn- och utbildningsförvaltningen att elever i årskurs 4–6 vid Fåker skola fortsatt ska anvisas till Kastalskolan, detta för att säkerställa elevernas rätt till undervisning av god kvalitet, tillgång till behöriga lärare samt bidra till kontinuitet i elevernas skolgång.

Utifrån underlaget är det även tydligt att ett sådant beslut går i linje med majoriteten av både elevernas och vårdnadshavarnas önskemål, i synnerhet hos elever i årskurs 3 till 6 och dess vårdnadshavare. Bland annat har redan vårdnadshavare till fyra av sju elever i årskurs 3 på Fåker aktivt valt att söka skolplacering på Kastalskolan för sina barn till hösten.

Föreslagen lösning föreslås gälla fram till ny skola i Tandsbyn står klar, vilket beräknas ske höstterminen 2029. När Tandsbyn skola står klar 2029 kommer årskurs 4–6 växa in i Tandsbyn enligt tidigare beslut.

Alla elever erbjuds skolskjuts till och från Kastalskolan.

För att beslutet ska kunna bedömas som förenligt med barnets bästa krävs att genomförandet utformas med tydligt fokus på att minimera negativa konsekvenser och säkerställa centrala skyddsfaktorer, exempelvis att åtgärder vidtas för att övergången till Kastalskolan görs så trygg och bra som möjligt för elever och vårdnadshavare.

Mot denna bakgrund bedöms att beslutet kan fattas i enlighet med barnets bästa, under förutsättning att de identifierade riskerna hanteras systematiskt och att barnets bästa ges företräde i fortsatt planering, genomförande och uppföljning.

Utvärdering av beslutet

Utvärdering av beslutet ska genomföras med berörda elever, vårdnadshavare och personal, förslagsvis ett läsår efter en eventuell flytt.